וישלח

י"ט כסלו

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר [1], שב־ש"פ וישלח תקל"ג, השבת האחרונה לחיי הרב המגיד ממעזריטש בחיים חיותו בעלמא דין [2], אמר בשכבו על מטתו, במעמד החבריא קדישא: "וישלח יעקב מלאכים" ופרש"י "מלאכים ממש" — ה"ממש" של המלאכים שלח יעקב לעשו, אבל הרוחניות נשאר עם יעקב.

וצריך להבין בזה:

זה ששלח יעקב לעשו מלאכים דוקא (אף שבכלל אסור להשתמש עם מלאכים [3]) ולא בני אדם, מסתבר לומר, שהוא לפי שכוונתו של יעקב בשלוחות זו היתה, לברר את עשו [4]. ולכן שלח אליו מלאכים, כי דוקא בכוחם למלאות שליחות זו, פעולת הבירור — אבל עפ"ז למה שלח אליו רק ה"ממש" של המלאכים, דהרי מובן בפשטות שענין הבירור שייך בעיקר לחלק הרוחני של המלאכים [5]?

גם בעצם הענין אינו מובן: איך אפשר להפריד בין ה"ממש" של מלאכים (היינו הגוף שלהם [6]) ו"רוחניות" (היינו נפשם) ולומר שה"ממש" שלהם נשלח לעשו והרוחניות נשארה אצל יעקב? כי הרי (אפילו) בבני־אדם ובע"ח הוא מן הנמנע שהגוף

---

1) ספה"ש תש"ג ע' 155.

2) ד' ימים לפני הסתלקותו (בי"ט כסלו). ולהעיר שבשנה זו (תשל"ג) יתמלאו מאתים שנה להסתלקותו.

3) ראה אוה"ת כאן.

4) ראה המשך תרס"ו ע' קט. סד"ה וישלח תרע"ג.

5) ואם מצד איזה טעם הי' צריך להתברר ע"י ה"ממש" דהמלאכים — הרי לכאורה הי' מתאים יותר לשלוח שלוחי בו"ד, שבהם ענין ה"ממש" (הגשמיות) הוא יותר מכמו שהוא אצל המלאכים.

ואף שנתבאר (לקו"ש ח"ה ע' 391) דלא הי' אפשר לשלוח שלוחי בו"ד מצד ההלכה (באה"ט או"ח סו"ס תר"ג וש"נ) — וכן מובן בפשטות גם לבן חמש למקרא — דאם ניזק שליח בשליחות, על המשלח לעשות תשובה, ובנדו"ד הרי הי' חשש (וחזקה) שעשו יזיק להם — עכ"ז הרי הי' אפשר לשלוח מרגלי חרש בו"ד, שלא ידע עשו שהם שלוחי יעקב, שאז אין סכנה.

והגם שנתבאר (לקו"ש שם) שזה גופא הוא ההכרח — לרש"י — שפירוש הכתוב הוא "מלאכים ממש" * — דאם היו בו"ד הרי מוכרח שיהיו מרגלים (ולא שלוחים), מצד חשש ההיזק, ובהכתוב מפורש "מלאכים" שפירושו או שלוחים או מלאכים — ולא מרגלים — מ"מ בהענין קשה: למה לא שלח יעקב מרגלים?

[ואין לומר ששלח מלאכים ממש לפי שרצה שיאמרו לעשו "כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי וגו' ויהי לי שור וחמור וגו' ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך" ("שאני שלם עמך ומבקש אהבתך" — כפרש"י) — כי גם מרגלים אפשר שיאמרו שיודעים הם (לא בתור שלוחי יעקב) שיעקב רוצה לעשות שלום עמו].

ומוכרח לומר (בה"יינה של תורה" שב־פרש"י) ששלח מלאכים ממש בשביל הבירור — וא"כ קשה למה שלח רק ה"ממש" שלהם, וכבפנים.

6) וכידוע שגם במלאכים ישנו גוף ונפש (ראה לקו"ת ברכה צח, א).

---

*) ועפ"ז מובן גם מה שרש"י מעתיק (לפני פירושו) את התיבות "וישלח יעקב מלאכים" — אף שמפרש רק תיבת "מלאכים" — כי ההוכחה לפירושו "מלאכים ממש" היא מ"וישלח יעקב".

הביאור בזה (מה שרש"י מעתיק גם התיבות "וישלח יעקב") בה"יינה של תורה" שבפרש"י — ראה לקמן הערה 8.

יעשה איזה דבר בכח עצמו מבלי הנפש שבו, שאלי' הוא טפל ובטל בכל מציאותו — ו(עאכו"כ ש)כן הוא במלאכים, שעיקרם הוא הנפש שבהם.

גם צריך להבין: מפשטות פירוש של רש"י "מלאכים ממש", נראה שכוונתו לשלול הפירוש ששלח שלוחים בו"ד[7], דהיינו, שבתיבת "ממש" הרי הוא מדגיש שהיו מלאכים ממש (ולא מציאות אחרת — ובמילא: בכל מהותו וענינו של בחי' מלאך); ואילו לפי פירוש המגיד, שהמכוון ב"מלאכים ממש" הוא לשלול את חלק הרוחניות שבהם עצמם, הרי ההדגשה שבתיבת "ממש" היא להיפך: שלא היו (אצל עשו) בבחי' מלאכים ממש בכל מהותם וענינם, מכיון דעיקר ענינם, כנ"ל, הוא הרוחניות שבהם.

ב. ע"פ כל הנ"ל נ"ל, שאין כוונתו של המגיד במאמרו הנ"ל לאמור ש־יעקב שלח לעשו רק את ה"ממש" והגוף של המלאכים לבד (שהוא טפל וכלא נחשב), בלי רוחניותם ונפשם — אלא שכוונתו לבאר ששילוח המלאכים הי' באופן כזה[8], שגם בבואם לעשו ובהימצאם אצלו (בגופם ובנפשם) לא ניתקו מהתקשרותם ליעקב*[8], עד שכאילו באו לעשו רק בגופם וב־"ממש" שלהם בלבד. היינו שהי' נרגש בהם אשר לא זהו מקומם: מקומם ה־אמיתי הוא אצל יעקב ושם עיקרם ו"נפשם": וכל היותם במקומו של עשו, אינה אלא בבחי' "טפל" בלבד — לשם מילוי שליחותו של יעקב — בדוגמת הגוף ("ממש") שאינו מציאות לעצמו, אלא שטפל לנפש ("רוחניות").

ועפ"ז יובן, אשר לא זו בלבד ש־פירוש המגיד, בהדגשת תיבת "ממש" אינו סותר לפירוש הפשוט שבהדגשת תיבה זו, אלא, אדרבה הוא מבארו ומבהירו: כי האפשריות שיש ב"מלאכים ממש" לפעול בירור בעשו (תכלית הגשמיות והחומריות) הוא דוקא כשנפשם ("רוחניותם") דבוקה וקשורה ביעקב ואינה משתנית גם כשהם נמצאים אצל עשו. ונמצא איפוא שפירושו של המגיד, שרק ה"ממש" שלח יעקב לעשו, מדגיש עוד יותר את פירושה הפשוט של תיבת "ממש" — ששלח את המלאכים באופן שהיו ונשארו "מלאכים ממש".

ג. מאמרו של המגיד הנ"ל (וכן ההוראה מהנ"ל בעבודתנו) יובן בתוספת ביאור ע"י ההתבוננות בהזמן והמצב דאמירת תורה זו: כנזכר לעיל, תורה זו אמרה המגיד בשבת האחרונה שלפני הסתלקותו — שמזה מובן, ש־במאמרו זה יש כעין "צוואה" והוראה כללית בעבודת ה' ע"פ דרך החסידות — ולמשך הדורות הבאים.

ומכיון שמבין תלמידיו של ה"מ הי' אדמו"ר הזקן התלמיד החביב עליו ביותר*[9], וכנודע שה"מ למד עם

---

7) דהרי הן כ' דעות חולקות (ב"ר פע"ה, ד), ורש"י בוחר בפי' זה.

8) ולכן הרי זה בפי' בתיבת "וישלח (יעקב)" — כי גם זה שהרוחניות נשארה עם יעקב ה"ז חלק משליחותם אל עשו.

*8) ועפ"ז יומתק לשון המגיד שהרוחניות נשאר עם יעקב ("מיט יעקבן") — דלכאורה הול"ל אצל יעקב "בא יעקבן" — כי גם הרוחניות של המלאכים הייתה אצל עשו, ורק שגם בהיותם שם, היתה עם (ענינו של) יעקב.

9) ע"ד תורת הבעש"ט שבמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא (ראה לקמן סוף השיחה).

*9) התמים ח"ב ע' מח [142].

וראה מכתב הרלו"י מבארדיטשוב [הובא בתורת שלום ע' 47 וש"נ]: "מה שאתה

אדה"ז באופן מיוחד ובתוספת יתירה על לימודו עם שאר תלמידיו [10]; וגם ידוע [11] מאמר הרב מבארדיטשוב: „כולנו אכלנו מקערה אחת והליטאי (הכוונה לאדה"ז, כי כן הי' נקרא בפי תלמידי ההמ"מ [12]) לקח חלק המובחר" — הרי מובן שהוראה הנ"ל של ההמ"מ, שאמרה סמוך להסתלקותו, מכוונת לסדר העבודה של אדה"ז — ז.א. של חסידות חב"ד.

וע"פ מאמרו הידוע של ההמ"מ שאמר לאדה"ז [13]: „י"ט כסלו הוא יום ה' הילולא שלנו" (כי בי"ט כסלו [תקל"ג] נסתלק ההמ"מ, ובאותו יום [בשנת תקנ"ט] יצא אדה"ז לחירות ממאסרו בעבור זה שגילה תורת החסידות) — מסתבר לומר, שהתורה הנ"ל, היות ואמרה המגיד לפני יום ההילולא שלו, יש לה שייכות מיוחדת ליום „ההי' לולא" של אדה"ז, היינו ליום גאולת אדה"ז [14].

ד. יום גאולה זה, י"ט כסלו, החידוש שבו הוא: „יפוצו מעינותיך חוצה" [15]. ועם שהענין ד„יפוצו מעי' נותיך חוצה" מובנו כפשוטו: הפצת המעינות של תורת החסידות, אמנם מכיון ש„ישראל מתקשראן באורייתא" [16] ועד שישראל ואורייתא כולא חד [17], הרי מובן, שכאשר נעשה חידוש בבחי' התורה, נעשה חידוש דוגמתו באותה שעה גם בבחי' ישראל. וכן הוא גם בהענין שנתחדש בי"ט כסלו:

„מעינות" אלו שבי"ט כסלו הותחלה הפצתן „חוצה", הם המעינות דפנימיות התורה הנקראת „נשמתא דאורייתא" [18]. לפני י"ט כסלו הי' בגילוי ובהפצה רק חלק התורה שנקרא „גופא דאורייתא", נגלה דתורה; משא"כ פנימיות התורה שהיא „נשמתא דאורייתא", שהיתה אז בהעלם. ובדוגמא להפרש שבין גוף האדם ונשמתו: הגוף היא מציאות גלוי' וניכרת, שאפשר לראותה ולמששה; משא"כ הנשמה, שלא זו בלבד שא"א לתופסה בה' החושים הגופניים, אלא שא"א להשיגה גם בכח השכל הדק (בכח השכל להגיע רק לידיעת מציאותה של הנשמה — ע"י פעולת הנשמה בגוף: דזה שהגוף חי מחייב ומביא לידיעה שכלית שבהגוף נמצאת נפש חי' המחי' אותו; אבל מהותה של הנפש היא למעלה מהשגה שכלית). והחידוש די"ט כסלו, שמאז ואילך, גם חלק הנעלם והפנימי דתורה נמשך ובא לידי גילוי, עד שניתן ללמדו ולהשיגו בשכל כמו שמשיגים

אומר שמורנו רמ"מ הי' יקר בעיני מורנו וזה לא שמעתי, אך זה אני מעיד שמחותני הרב הגאון כו' הי' יקר מאד בעיני מורנו ההמ"מ והי' מפליג מאד בשבחו".

10) בית רבי ח"א פ"ב.

11) תורת שלום ע' 47.

12) לקו"ד ח"ב ע' 512.

13) שם ח"א ע' קא.

14) ובפרט כשהקביעות היא שחל י"ט כסלו בפ' וישלח, שאז [נוסף על הנ"ל] ישנה הוראת אדה"ז (היום יום ע' קא. ובארוכה בסה"ש תש"ב ע' 29 ואילך) ש„צריכים למיות עם הזמן" היינו עם פרשת השבוע, ז.א. שמפרשת השבוע צריכים לקחת הוראה וביאור להענינים הנעשים בשבוע זה (וראה של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב: המועדים של כל השנה . . בכולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן, כי הכל מיד הוי' השכיל).

15) ראה תו"ש ס"ע 112 ואילך. וראה לקו"ד ח"א ע' כב ואילך.

16) נסמן בסה"מ ה'ש"ת ע' 61.

17) ראה זח"א כד, א. זח"ב ס, א. תקו"ז ת"ו בתחילתו. לקו"ת פ' נצבים רד"ה כי קרוב אליך.

18) זח"ג קנב, א.

את חלק הנגלה דתורה ואפילו — להפיצו חוצה.

והנה חידוש זה שבתורה (גילוי "נשמתא דאורייתא"), בדוגמתו (ועל ידו) נתחדש אז גם בבחי' ישראל[19]: שהנשמה שבו, שמצד עצמה היא ב' העלם כנ"ל, תאיר אצלו בגילוי — היינו גם בעניני הגוף שלו.

ה. ביאור הדבר: בהתגלותה של הנשמה בגוף יש ב' אופנים כלליים:

א) התגלות הנשמה במידה כזו, שיש לה שליטה על הגוף והגוף נכנע לה, אבל בכ"ז נרגש הגוף כמציאות לעצמו;

ב) שהנשמה היא בהתגלות כ"כ ב' הגוף עד שהגוף אינו מציאות לעצמו כלל — אמיתית ענין גילוי הנשמה בגוף.

ובדוגמא להגוף ונפשו הבהמית והחיונית — הרי א"א לחלק ביניהם ולומר שהגוף הוא מציאות לעצמו וכי הוא עושה רצונה של הנפש רק ע"י ציווי ושליטה; אלא דמאחר שהנפש היא חיותו של הגוף, הרי הוא מיוחד עם הנפש בתכלית ההתעצמות והביטול[20] (ואין זה שהנפש צריכה לצוות על הגוף לשמוע לרצונה, כ"א שהוא עושה רצונה בדרך מאליו וממילא[21]).

עד"ז הוא בנוגע לחיות הנשמה בבנ"י — ד"אתם קרויים אדם"[22] ע"ש אדמה לעליון[23], שגם חיותם הגשמית היא מהנפש"א[24] — שכל ענינו ומציאותו דגוף הישראלי הוא שהוא כלי להנשמה: בכדי שהנשמה תוכל לקיים רצונו של הקב"ה המלובש במצות מעשיות — תפלין, ציצית, צדקה וכו' — הוא דוקא ע"י אברי' הגשמיים של הגוף; הרי שמציאותו של הגוף הוא לתכלית זו, שבו ועל ידו פועלת הנשמה ומשלימה את תפקידה בעוה"ז.

ז. א. שכל תכלית מציאותו של האיש הישראלי אינה אלא להיות משכן לו ית' (כמרז"ל[25] עה"פ[26] "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם — "בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כאו"א מישראל") ואין הוא מציאות לעצמו; הוא רק הבחי' "אשה כשרה"[27] להקב"ה ובאופן ד"מה שקנתה אשה קנה בעלה"[28]: היינו, לא זו בלבד שהיא מסכמת להעביר קנינה לבעלה מטעם שהיא עושה רצונו, כ"א — "קנה בעלה", שנעשה שלו בדרך ממילא.

וגם אותם שלא הגיעו עדיין להיות בדרגת "אשה כשרה" להקב"ה, הרי הם עכ"פ בבחי' "עבד" להקב"ה (דהרי "עבודת עבד" היא ראשית העבודה

---

19) ובפרט בריאת האדם, לעמל תורה יולד (סנה' צט, ב) — ובמילא מובן שכל שנעשה חידוש בתורה נעשה אותו החידוש גם בהאדם.

20) תו"א יג, ג.

21) תניא פכ"ג. תו"א שם.

22) יבמות סא, רע"א.

23) ס' עש"מ מאמר אכ"ח ח"ב סל"ג. של"ה בחלק בית דוד (כ, ב) ובחלק תורה שבכתב פ' וישב (שא, ב).

24) דאף שבגילוי חיות הגוף הוא מנפ"ה"ב (וראה תניא פכ"ט שבבינונים הנפה"ב "היא היא האדם עצמו") — אמיתית החיות היא מנפה"א (עיין אגה"ת פ"ו. קונטרס ומעין מ"ז), ורק שבאה ע"י נפה"ב (ראה לקו"ש ח"ד ע' 1206 ובהנסמן שם).

25) ר"ח (שער האהבה פ"ו קרוב לתחתון). בשל"ה (שער האותיות אות ל. מס' תענית רד"ה מענין העבודה. פ' תרומה חלק תו"א — שכה, ב. שכו, ב. — ועוד).

26) תרומה כה, ח.

27) וכידוע שהקב"ה וכנס"י הם בדוגמת איש ואשה, ושה"ש מיוסד ע"ז, כידוע במדרשי חז"ל.

28) גיטין עז, א. וש"נ.

ועיקרה ושרשה[29]) — והרי גם בעבד ההלכה היא "מה שקנה עבד קנה רבו"[30]: לא רק שהוא עצמו אינו מורד באדונו, וגם לא שהוא מסכים להתנהג ברכושו (של העבד) כרצון האדון, או אפילו להעמיד נכסיו ב־רשות רבו — כ"א שמלכתחילה אין הנכסים שייכים לו, כ"א לאדונו.

ו. ב' מדרי' הנ"ל באופן גילוי הנשמה — (א) שהנשמה (רק) שולטת על הגוף, (ב) שהגוף אינו מציאות לעצמו כלל — הם בהתאם לב' אופני העבודה: (א) "כל מעשיך יהיו לשם שמים"[31], (ב) "בכל דרכיך דעהו"[32]:

דהנה ידוע ההפרש שבין ב' אופני עבודה אלו (כמדובר כמה פעמים[33]): ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים" פירושו הוא, שהכוונה בכל עשיותיו אינה לשם ענין צדדי, כ"א לשם שמים; אבל המעשים עצמם הם עניני חול. אבל העבודה ד"בכל דרכיך דעהו" הוא באופן כזה שבחי' "דעהו" (ידיעת הוי') היא בכל דרכיו וענייניו עצמם — לא שהם בשביל "דעהו", אלא שבהם ועל ידם עצמם הוא יודע את הוי'.

והפי' בזה: אף שלכאורה מקום לומר שהדרך היחידי לבוא לדרגת "דעהו" הוא ע"י עניני קדושה, לימוד תורתו של הקב"ה וקיום מצותיו[34], אבל איך יגיע לזה בהתעסקו בעניני הרשות, במאכלו ובמשקהו כו' ובמשאו ובמתנו[35] — ולזה באה ההוראה וה־הדגשה, שצ"ל גם "בכל דרכיך דעהו" — היינו שצ"ל שהאכילה עצמה תהי' קדושה ומצוה*[35] (ולא רק שבכוחה ילמוד ויתפלל אח"כ), וע"ד אכילת שבת, סעודת מצוה, אכילת קדשים וכיו"ב — שהם עצמם מצוה[36].

וב' אופני עבודה אלו ("כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו") קשורים ותלויים בב' המדריגות של התגלות הנשמה:

כשדרגת התגלותה באדם היא ב־אופן דשליטה על הגוף, אבל הגוף הוא מציאות בפ"ע, אז עבודתו היא בבחי' "לשם שמים"; ז.א. שדברי הרשות (עניני הגוף) תופסים אצלו מקום כמציאות לעצמם, אלא שהגוף וכל עניניו כפויים ונכנעים לנשמה השולטת עליו, ובמילא אינו עושה בפועל שום דבר כ"א לשם שמים.

אבל כשהנשמה היא בגילוי כ"כ עד שהגוף מתבטל לגמרי מהיות מציאות לעצמו, אז גם עבודתו בעניני הגוף והעולם הוא בבחי' "דעהו", מאחר שאין מציאותם נרגש בפ"ע כלל, והרי הוא יודע את הקב"ה בהם ועל ידם.

---

29) תניא רפמ"א.

30) פסחים פח, ב. קידושין כג, ב. וראה רשב"א שם.

31) אבות פ"ב מי"ב.

32) משלי ג, ו.

33) לקו"ש ח"ג ע' 907 וע' 932.

34) דהרי התורה היא חכמתו של הקב"ה, ומצות הן רצונו של הקב"ה, והוא וחכמתו ורצונו אחד (תניא ח"ב רפ"ח) — הרי ע"י תפיסה ברצונו וחכמתו תופסים גם אותו.

35) ראה רמב"ם הל' דעות רפ"ה.

*35) ראה עד"ז לקו"ש ח"ה ע' 74 בביאור מרז"ל (פדר"א רפל"ב) "וכי יצחק זרע דגן ח"ו, אלא "זרע צדקה" כו' " — שאין הכוונה בזה שיצחק לא זרע דגן (בחיצוניות), שהרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו, כי אם, שמכיון שזה מה שזרע דגן הי' בכדי להפריש מעשר, הרי תוכנה של זריעה זו היא לא "זרע דגן", כי אם — "זרע צדקה".

36) ראה ג"כ תו"א ר"פ ח"ש. ד"ה והוא עומד תרס"ג ושנ"ג.

ז. והנה בדרגת "בכל דרכיך דעהו" עצמה ישנם, בפרטיות, ב' אופנים:

א) אף שכל עשיותיו הן בעצמן קדושה — בכ"ז נרגש בעשייתן גם ה"גשמיות" שבהן; עד"מ אכילת שבת, שהיא עצמה מצוה, כנ"ל, מ"מ הלא ה" מצוה עצמה מחייבת לענג את השבת בבשר שמן ויין ישן[37] — הרי שגם בעת קיום המצוה מורגשת גשמיו" תם[38], שבה הוא התענוג של דברים אלו.

ב) שכל ענייניו הגשמיים בטלים ומיוחדים כ"כ באלקות, עד שכל מצי" אותם נתהפכה לקדושה ואינה נרגשת ה"גשמיות" שבהם כלל — ולא רק בגלל ריבוי האור דקדושה המאיר בו, בהיותו כל כולו נתון ומסור לבחי' "דעהו", אלא מצד זה שהדבר הגשמי עצמו נהי' אצלו קדושה.

וגם ענין זה מובן מאופן ביטול הגוף לחיותו של הנפש"ב:

דהנה כלל ידוע הוא, שכשגוף ה" אדם הוא בריא, אז אין הוא מרגיש את גופו באיזהו רגש מיוחד — אי" הרגשתו את גופו היא סימן שבריא הוא; ודוקא כשהוא מרגיש[39] (גם אם לא בהרגשת כאב, אלא אף רק ב" "כובד" המציאות) את אבריו, הראש או הלב, היד או הרגל, הרי זה אות וראי' שמשהו (באבר ההוא או בכל גופו) אינו כדבעי. והטעם לזה: מאחר שכל חיותו ומציאותו של הגוף הוא חיות הנפש, לכן אינו נרגש בפני עצמו בעת שמיוחד עם הנפש כדבעי ומקבל חיותה בשלימות.

עד"ז הוא בחיות נפה"א (וכנ"ל), שיהודי בריא הוא זה, שכל גופו ונפשו הבהמית וחלקו בעולם אינם נרגשים למציאות, וכל מציאותם הוא הנה"א.

וע"ד דוגמא בענין האכילה, שכל הרגשתו היא בזה, שעליו להמשיך אלקות בדבר הנאכל ועל ידו בעוה"ז הגשמי והחומרי ע"י אכילתו זו, ומ" כיון שהמשכה זו היא עי"ז שמברך (שנוסחה: "בא"י אלקינו מלך העולם", שממשיך אלקות בעולם) על מאכל — לכן הוא אוכל את המאכל הגשמי; נמצא שבאכילתו אינו מורגש אלא הענין של "אלקינו מלך העולם".

ועד"ז הוא בנוגע למשאו ומתנו וכו', שאף שעוסק בהם כמנהג התגרים, הרי כל ענינו בזה הוא ה"דעהו". וע"ד הסיפור אודות ר' בנימין קלעצקער (מגדולי תלמידי אדה"ז) אשר פרנסתו היתה במסחר עצים, שפעם בעשותו חשבון ממסחריו, כתב בה"סך־הכל": "אין עוד מלבדו" — זה הי' אצלו הסה"כ של עניני מסחרו.

ח. כל פרט וענין בעבודת ה' ש" תורת החסידות דורשת מכאו"א, הגה לראש ולראשונה סללו רבותינו נשי" אינו, בעבודתם הם, את הדרך לעבודה זו[40]. וכמו"כ הוא בענין הנ"ל, כידוע הסיפור ע"ד אדה"ז אשר מוכח מתוכנו

37) שו"ע אדה"ז סרפ"ח ס"ב. וראה שו"ת הצ"צ או"ח סל"ו.

38) ואף שמצוה היא, מ"מ מתגשם מצד הענג שבהמאכל "וכהמעשה הידוע אשר פעם הראה הבעש"ט נ"ע לתלמידיו שור מלובש בבגדי ש"ק ויושב אצל שלחן, כי הי' צדיק אחד שאכל בשר לקיים מצות שבת, ומפני תוקף רצונו לקיים את המצוה באכילת בשר נעשה עצמו כן" (רפאני תר" ח"ץ ס"ה). ולהעיר: המשך תרס"ו ע' קנד, שם ע' רמב. תו"ש ע' 184 ואילך. וראה גם תו"א (עד, א) ולקו"ת (במדבר ז, א) שגם המאכל עצמו (לא העונג שבו) מגשם קצת.

39) להעיר מל' הכתוב: ראשי ראשי (מ"ב ה, יט).

40) ראה ד"ה באתי לגני תשי"א ס"ו.

שלא הי' מרגיש במציאותו של הגשם, ושכל מהותו היתה נפשו האלקית:

פעם נתארח אצלו אורח חשוב, אשר לרוב חשיבותו החליטו בני ביתו דאדה"ז שיחלוקו ביניהם את פרטי העבודה דהבישול וסידור המאכלים לכבודו, וכך הוה. אבל פרט אחד נשכח בעת סידור החלוקה: מי מאנשי הבית יזכה בהטלת מלח בתבשיל. ולכן כשכאו"א נזכר אח"כ ע"ד המלח, רצה כ"א לזכות בזה והטיל את מנת המלח במאכל מבלי לספר מזה להשני.

כאשר הובא התבשיל לפני אדה"ז והאורח — אכלו אדה"ז כרגיל; אבל האורח טעם את המאכל וסלקו הצדה. וכששאלו אדה"ז למה אינו אוכל, השיבו שהוא ממולח ביותר... ענהו אדה"ז שעוד בהיותו במעזריטש פעל על עצמו שלא להרגיש טעם במאכל.

ואף שדרגה נעלית כזו שייכת לבני עלי' כאדמו"ר הזקן, אמנם כיון ש־הגיע סיפור זה אלינו, הרי זו הוכחה שעכ"פ בזמנים מיוחדים ובמעמד ומצב מיוחד, אפשר (ובמילא צריך) להיות מעין זה בכאו"א וגם באיש פשוט [41].

וגם מי שא"א לו להגיע לדרגא כזו (שלא ירגיש הגשמיות מצד גודל יחודו באלקות) אפילו בזמנים מיוחדים, הרי עכ"פ יכול לפעול בעצמו שיהי' כ"כ מוטרד בעבודת ה"דעהו" עד שעי"ז לא ירגיש את הגשמיות. וכנראה ב־מוחש שאם האדם הוא במצב של התרגשות עצומה ביותר, אינו מרגיש טעם המאכל וכיו"ב.

ט. וזהו החידוש די"ט כסלו בענין "יפוצו מעינותיך חוצה" בהנהגתו של ה"עולם קטן זה האדם":

בלשון "יפוצו מעינותיך חוצה" מודגשים שני ענינים: א) שהמעינות עצמם נמשכים בבחי' "חוצה" [42], ולא רק שהמעינות פועלים בהחוצה; ב) המשכתם של המעינות בבחי' חוצה היא באופן ד"יפוצו" — התפשטות הכי גדולה ורחבה, עד שלא נשאר מקום פנוי מהם (כשישנו מקום שה־מעינות אינם מגיעים שם, הר"ז הוכחה שהתפשטותם היא מוגבלת — ואין זה אמיתית ענין ד"יפוצו").

ובנוגע לעבודת האדם: בכאו"א מישראל ישנו "המעיין", שהיא הנשמה הגזורה מתחת כסא הכבוד [43], ועוד למעלה מזה — "טהורה היא"

— הנה "מעיין" זה צריך להיות אצלו בגילוי גם בענינים הגופניים שבו, אשר (מצד עצמם) הם בחינת "חוצה", מחוץ לתחום נשמתו.

וגילוי זה של מעיין הנשמה ב־ענינים הגופניים, צריך להיות באופן ד"יפוצו מעינותיך חוצה" ובשני ה־פרטים הנ"ל: א) שהנשמה לא רק שולטת על הגוף ועניניו, אלא שהיא עצמה נמצאת בהם. דהיינו: שעבודתן היא לא רק בבחי' "כל מעשיך לשם שמים", כי אם למעלה מזה, שבהם עצמם הוא עובד את ה' — "בכל דרכיך דעהו" (וכנ"ל סעיף ו'); ב)

---

41) ראה תניא (פמ"ד) בנוגע למשה רבינו: ואף כי מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו לגשת להשיג אפילו חלק א' מני אלף ממדרגת אהבת רעיא מהימנא, מ"מ אפס קצהו ושמץ מנהו מרב טובו ואורו מאיר לכללות ישראל.

42) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1119 ובהערה 34 שם.

43) זח"ג כט, ב. וראה שם קד, ב. וראה גם ד"ה תקעו תרצ"ד (בסה"מ תשי"א ע' יא).

שהתפשטות הנשמה בהגוף ועניניו הוא באופן של „יפוצו", התפשטות בלתי מוגבלת, עד שלא נשאר מקום להרגש „הגוף", לפי שהנשמה תופסת בכולו.

יו"ד. ע"פ כל הנ"ל מוסברת בתוס' ביאור תורתו של המגיד (הנ"ל בפי' „מלאכים ממש") שאמרה לפני יט"כ, יום הסולקותו, ומובנת גם שייכותה של תורה זו לגאולת אדה"ז ביט"כ, שאז נתחדש הענין של „יפוצו מעי־ נותיך חוצה":

ירידת הנשמה למטה, שהיא בכדי לברר את גופו וחלקו בעולם ולעשותם דירה לו יתברך [44], היא דוגמת הענין ד„וישלח יעקב מלאכים גו' אל עשו", ששליחות זו היתה בכדי לבררו (כנ"ל סעיף א').

וכשם שהשליחות של יעקב אל עשו היתה צ"ל דוקא ע"י „מלאכים ממש" (כנ"ל שם), כמו"כ הוא גם בנוגע ל„שליחות" של הנשמה לברר את הגוף והעולם (בירור ותיקון עולם התוהו — עשו), אשר זהו דוקא ע"י שהאדם מעורר בעצמו את בחי' ה„מל־ אכים", את „הרוחניות" שבו [45], שעל ידה דוקא יכול הוא לברר את עניני העולם.

ובהיות שבירורם של העניינים ה־ גשמיים יכול להיות גם באופן של „כל מעשיך לשם שמים", שאז הנשמה פוע־ לת בגוף רק באופן של שליטה והעלם, עד שהגוף, וכוחותי' של הנשמה ה־ מלובשים בגוף והעסוקים בו וע"י ב־ עניני העולם [46], ה"ה מציאות התופסת מקום לעצמה — לזה ביאר המגיד בפירושו, שתכלית הכוונה בענין ה־ בירורים הוא דוקא כשכוחותי' של הנשמה העוסקים בעניינים גשמיים (— ה„מלאכים" בשליחותם אל עשו) הם רק בבחי' של „ממש" — שהם טפלים ובטלים ומיוחדים בתכלית בבחי' ה„רוחניות" שבנשמה; והיינו שגם המדריגה הכי נעלית דנשמה, ה„מעיין" דנשמה שהיא למעלה מהת־ לבשות בעניינים גשמיים, מאירה ומת־ גלה באופן של „הפצה" והתפשטות בלתי מוגבלת (גם) בבחי' „חוצה" ממש.

יא. וכמו"כ הוא הענין במובנו הפשוט של „יפוצו מעינותיך חוצה" — להפיץ מעינות החסידות בכל מקום ומקום:

הסדר בזה סודר ע"י רבותינו נשיאינו, ששולחים שלוחים למקומות שונים בכדי להפיץ ולגלות שם מעי־

---

44) ראה תניא פל"ז (מח, ב) בשם הע"ח.

45) וכמרז"ל (חגיגה טז, א) הכשלשה דברים דומה אדם למלאכי השרת. וגם ידוע שמכל מצוה שאדם עושה נברא מלאך. וראה שבת (פח, א): מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו.

ואדרבה — ברוחניות שלהם הם למעלה ממלאכים. וי"ל שלכן דוקא אצל בנ"א ישנם ג' דברים שבהם דומים לבהמה (תניא שם), כי מצד מעלת חלק הרוחניות (המל־

אך) שלהם, יכולים הם להפוך גם הג' דברים שבהם דומים לבהמה שיהיו ענין „מלאך", רוחניות [וכמבואר בפנים שהתכ־ לית היא „בכל דרכיך דעהו" ובאופן הכי נעלה], משא"כ במלאכים אין כח זה (ראה שבת (פט, א): קנאה יש ביניכם יצה"ר יש ביניכם).

46) שהרי הגוף עצמו הוא כמו אבן דומם, ומה שיש תפיסת מקום להגוף הוא מפני שבחי' הנשמה המלובשת בגופו מאי־ רה בו בצמצום גדול, באופן שהגוף נרגש כמציאות.

נות החסידות [47]; וגם בנוגע לשליחות זו ישנה ההוראה של "מלאכים ממש".

כלומר, עם היות שברור הדבר שעל השליח לעשות את שליחותו (לא רק באופן של לצאת ידי חובתו בלבד, כי אם) בכל נימי נשמתו, בכ"ז, עליו גם להזהר מאד שמקומו של ה"חוצה" שבו הוא מפיץ את המעינות, לא יפעול בו שום ירידה ח"ו.

ובכדי שיהי' בטוח שה"חוצה" לא תפעול עליו, ואדרבה שהיא תיהפך על ידו ל"מעין" דקדושה, העצה היעוצה לזה היא, שגם בעת עסקו בענייני "חוצה" יוקבע בלבו הרגש שכל זה הוא מילוי כוונתו של המשלח.

וזוהי ההוראה מתורת המגיד בנוגע לשלוחים כפשוטם: רק ה"גוף" וה"ממש" שלהם יהי' עסוק בשליחות שב"חוצה" ("עשו") אבל ה"רוחניות" שלהם תישאר בהתקשרותה להמשלח (יעקב). והיינו שיהי' קבוע ומושרש בלבם גם בשעת ההפצה, אשר עיסוקם ב"חוצה" הוא מילוי שליחות המשלח מבלי התערבות שום ענין צדדי — בדוגמת הגוף ("ממש") שכל מציאותו וענינו הוא רק הרוחניות והנשמה שבו — שאז הרי רוחניותם היא אצל ה־משלח. וידועה תורת הבעש"ט [48] ש־במקום רצונו של אדם שם האדם נמצא.

וקיום הוראה זו, שהבירור של ה־"חוצה" ("עשו") יהי' באופן של "מל־אכים ממש", זה גופא נותן את הכח למילוי השליחות, אשר סוכ"ס תהפך ה"חוצה" ל"מעינות";

ועד שזוכים עי"ז להיעוד ד"ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו" [49], שבכל העולם כולו, גם בבחי' "חוצה" (השייכת לעשו) יהי' "והייתה להוי' המלוכה" [50].

(משיחות י"ט כסלו תשכ"ה, וש"פ וישלח תשכ"ג)

---

47) ראה לקו"ש ח"ב ע' 367.

48) מים רבים תרל"ו פקי"ב. סה"מ קונטרסים ע' 818. לקו"ד ח"א ע' 226.

49) עובדי' כא.

50) המלוכה (ולא "הממשלה") — ברצון (לקו"ת ריש דברים).